

POSUDEK

na rigorózní práci Mgr. Slavomíra Rudenka „Postavení Svalbardu v historických a spravných mezinárodnoprávných súvislostiach“

Rigorózní práce je věnována problematice Špicberského souostroví z hlediska mezinárodního práva. Je členěna na úvod, šest částí a závěr, celkový rozsah včetně příloh je 119 stran.

Uchazeč se zvoleným tématem zabývá z hlediska historického vývoje právní úpravy týkající se souostroví. Zdůvodňuje proč dal přednost názvu Svalbard před označením Špicberky, které je známější. Hlavním důvodem je ta skutečnost, že označení Špicberky je odvozeno od názvu hlavního ostrova, zatímco název Svalbard zahrnuje celé souostroví (str.3).

V části týkající se historického vývoje si autor klade otázku zda Svalbard má povahu terra nullius nebo terra communis. V této části se zabývá i otázkou uzavření Smlouvy o Svalbardu v roce 1920. Na str. 20 konstatuje, že Smlouva je založena na třech základních prvcích. Jedním z nich je zachování existujících práv vyplývajících z režimu terra nullius(terra communis). Z textu práce je zřejmé, že autor zakládá tato práva na pojetí terra nullius. Při ústní obhajobě by mohl vysvětlit zda je vůbec možné usuzovat o režimu terra communis, pokud mají být trvale zachována určitá práva. V této části uchazeč také popisuje jednotlivá ustanovení smlouvy o Svalbardu a následný vývoj po jejím uzavření.

Následující část práce je zaměřena na mezinárodněprávní aspekty Smlouvy o Svalbardu s ohledem na právo mezinárodních smluv. Uchazeč se zde zabývá aplikací Vídeňské úmluvy o sukcesi států do mezinárodních smluv z roku 1978 a také sukcesi států ve vztahu ke Smlouvě o Svalbardu. Zabývá se zde také otázkami výkladu z hlediska Vídeňské úmluvy o smluvním právu z roku 1969 (str.38 a násl.). V této souvislosti vyvstává otázka do jaké míry a zda vůbec je Vídeňská úmluva o smluvním právu aplikovatelná na Smlouvu o Svalbardu z roku 1920 a to i v případě, že by ustanovení o výkladu (čl.31-33). Sám autor na str. 38 konstatuje, že Vídeňská úmluva nepřipouští retroaktivitu. Konstatování, že čl. 31 odst.1 Vídeňské úmluvy je vyjádřením obyčejového mezinárodního práva by měl autor vysvětlit. Zajímavé jsou úvahy o intertemporalitě ve výkladu mezinárodních smluv a o restriktivním a efektivním způsobu výkladu. Otázkou zůstává, zda vycházet z výkladu na základě pravidel platných v době uzavření smlouvy (intertemporalita) nebo zda použít výkladová pravidla platná v době jejího výkladu. Na str. 46 uchazeč konstatuje, že základním východiskem pro výklad smlouvy bude znění smluvního textu, v souladu se záměrem smluvních stran, subsidiárně by se mělo přihlídnout i k zásadám mezinárodního práva, které se uplatňovaly v době přijetí smlouvy. Uchazeč by měl zvážit také to, zda by smluvní strany neměly při výkladu vycházet rovněž z následné praxe po uzavření smlouvy.

V této části se autor rovněž zabývá otázkou Smlouvy o Svalbardu a třetích států, mimo jiné úvahami o tzv. objektivních územních režimech. Uvažuje také o vzniku obyčejového pravidla na základě efektivní okupace Svalbardu a dochází k logickému závěru, že Norsko vykonává svrchovanost nad Svalbardem ve vztahu ke smluvním státům na základě Smlouvy z roku 1920 a ve vztahu k e třetím státům na základě obyčejového pravidla.

Následující část rigorózní práce je zaměřena na problematiku zákazu diskriminace v ustanoveních Smlouvy o Svalbardu. Mimo jiné se zabývá otázkou, zda je dovolen vstup válečných lodí a letadel do oblasti souostroví. Argumentuje mimo jiné, že by to bylo v rozporu se zásadou mírového využívání – základní zásady na které je využívání souostroví

založeno. Ve své práci tvrdí na str. 54, že se jedná o využívání výlučně pro mírové účely. V této souvislosti by uchazeč měl vysvětlit co chápe pod pojmem využívání pro mírové účely, např. i možnost využití válečných lodí a vojenských letadel pro podporu vědecké činnosti, záchranné akce apod.

V této části autor podrobně rozebírá jednotlivá ustanovení Smlouvy o Svalbardu, která se týkají jeho využívání, správy apod. Drobnější připomínka se týká lodí, které na str. 67 nepřesně uvádí jako adresáty smluvních norem. Analyzuje a hodnotí také soulad vnitrostátních předpisů s ustanoveními Smlouvy., např. zákon na ochranu přírody z roku 1983 (str.71-72). Zabývá se rovněž otázkou využívání souostroví pro mírové účely.

Následuje kapitola o režimu přilehlých námořních oblastí v kontextu mezinárodněprávního režimu Svalbardu. V této části se uchazeč zabývá zejména otázkou, zda je znění textu Smlouvy o Svalbardu aplikovatelné také na výlučnou ekonomickou zónu a na kontinentální šelf. Za správný považuje přístup Norska vytvořit pro Svalbard pouze ochranné rybolovné pásmo ve kterém se uplatní zákaz nediskriminace (str.95) a nikoli výlučnou ekonomickou zónu. Při rozboru různých rozhodnutí mezinárodních soudních a arbitrážních orgánů v jiných oblastech dospívá k závěru, že v současnosti není jednoznačný názor na možnost rozšíření aplikace starších územních režimů i na výlučnou ekonomickou zónu a na kontinentální šelf. Konstatuje však, že v aplikační praxi převládá trend dynamického postoje při výkladu starších mezinárodních smluv. Poslední část práce obsahuje vybrané aktuální problémy postavení Svalbardu.

Pokud jde o hodnocení, autor prokázal svou schopnost analyticky pracovat s mezinárodními smlouvami, zejména pokud jde o Smlouvu o Svalbardu z roku 1920, aplikačními akty i s literaturou řady autorů jejichž díla ve své práci použil. Dokázal na základě provedené analýzy dospět k vlastním závěrům. Výše uvedené připomínky jsou spíše náměty do diskuse a nikterak nesnižují vysokou úroveň rigorózní práce.

Z těchto důvodů **doporučuji** práci k ústní obhajobě.

Při ústní obhajobě doporučuji, aby uchazeč odpověděl na tyto otázky :

- 1) Bylo by možné srovnat režim založený Smlouvou o Svalbardu z roku 1920 s režimy, kterými se zmezinárodňují řeky,
- 2) Lze Těžební řád z roku 1925 považovat za mezinárodní smlouvu?.

V Praze dne 30. dubna 2007

Doc. JUDr. Jan Ondřej, CSc.